

Yeshayah 25 – The Future, Part 2

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

Chapter 25

1. Structure

- 25:1-5 Gratitude to Gd for destroying the enemy tyrant, thereby encouraging their vulnerable victims
 25:6-8 A great feast? The end of death?
 25:9-12 Everyone will perceive Gd, when He destroys the wicked – specifying Moav?

2. Preparation Questions

What is this feast for the nations, and how does it fit the general anti-nations tenor?

Is this really the end of all death? Does that fit the context?

	Celebrating Salvation from Foes (Most Commentators)	Celebrating Revelation of Truth (Abarbanel)
25:1 Distant counsel	Ancient promises of redemption	Ancient deeds of Creation
25:2 Palace of foreigners	Babylon, capital of nations	Rome, where foreigners become Pope
25:6 The feast	Cause of the nations' downfall (a literal or metaphorical feast)	Metaphor for degrees of reward/punishment during <i>techiyat hameitim</i>
25:7 Remove the veil/mask	The nations' shelter and power	The veil of death, and therefore false beliefs
25:8 A death swallow?	Death destroys, or is destroyed	The myth of the eternity of death is destroyed
25:9-12 Rejoicing	Rejoicing upon the victory	Rejoicing upon revelation of Truth

Approach 1: Salvation from foes

3. Rashi to Yeshayah 25:1

עצות שיעצת מרחוק לאברהם בברית בין הבתרים:

The plans You plotted from afar for Avraham at the covenant between the pieces.

4. Radak to Yeshayah 25:2

וארמון זרים אמר על בבל שהיא כמו ארמון לכל ערי העכו"ם והם יקראו זרים ונכרים:

"Palace of foreigners" is Babylon, which is like a palace for all of the idolaters' cities, and they are called "foreigners".

5. Midrash, Sifri Devarim 324

מאותה טיפה שתו ממנה דור המבול ודור הפלגה ואנשי סדום ופרעה וכל חילו סיסרא וכל המונו סנחריב וכל אגפיו נבוכדנצר וכל חילו, ומאותה טיפה עתידים לשתות כל באי העולם עד סוף כל הדורות, וכן הוא אומר: ועשה ד' צבקות לכל העמים בהר הזה משתה...

From that drop, drank the generation of the flood, and the generation of the dispersion, and the people of Sdom, and Pharaoh and all of his forces, and Sisera and all of his multitudes, and Sancherev and all of his forces, Nevuchadnezzar and all of his armies, and from that drop all who enter the world for all generations will drink, and so it says: And Gd will prepare for all nations on this mountain a feast...

6. Ibn Ezra to Yeshayah 25:6

הטעם שיאכילם מאכלים שמנים... ואחר כן ישקם שמרים מזוקקים והנה ישתכרו.

The idea is that He will feed them rich foods... And then give them refined sediment to drink, intoxicating them.

7. Rashi to Yeshayah 25:6

ועשה ד' צבקות לכל העמים - כשיבאו לצבא על ירושלים:

משתה שמנים - שהם סבורים שיהא נוח להם כשמן יהפוך למשתה שמרים... וכל זה במלחמות גוג ומגוג:

8. Radak to Yeshayah 25:6

וכל זה דרך משל... והמשתה השמן ביותר כשישתה אדם ממנו הרבה מכביד הלב וטורדו, וכל שכן משתה שמרים שיהיו מזוקקים מן היין, וכל זה משל למהומי ד' שתהיינה בהם והם עצמם יהרגו אחד את חברו...

All of this is a parable... And the richest feast, when one drinks a lot of it, weighs on his heart and disturbs him. Certainly, a drink of sediment refined from wine. All of this is a parable for the tumult before Gd which will happen to them, and they themselves will kill each other (Zechariah 14)...

9. Radak to Yeshayah 25:7

ההסתר והכסוי שנסתרו בו הגוים עד היום ההוא, שהיו כולם בשלום ובשררה, ישחית הקל אותו הכסוי ויהיו מגולים ומוכנים לרעה הבאה עליהם ולא יהיה להם מכסה ומחסה.

The hiding and cover with which the nations were hidden until that day, when all of them were tranquil and powerful, Gd will destroy that cover and they will be exposed and prepared for the harm coming upon them, and they will have neither cover nor shelter.

10. Mishnah, Moed Katan 3:8

בראשי חדשים בחנוכה ובפורים מענות ומטפחות, בזה וזה לא מקוננות... "קינה" שאחת מדברת וכולן עונות אחריה, שנאמר "ולמדנה בנתיכם נהי ואשה רעותה קינה", אבל לעתיד לבא הוא אומר "בלע המות לנצה ומחה ד' אלקים דמעה מעל כל פנים וגו'".

11. Talmud, Pesachim 68a

עולא רמי כתיב "בלע המות לנצה" וכתיב "כי הנער בן מאה שנה ימות!" לא קשיא: כאן בישראל כאן בנכרים.

12. Radak to Yeshayah 25:8

ישחית ויבטל המות, ר"ל מיתה מקרית לא מיתה טבעית, ר"ל ההריגה שהיו הורגים אותם הגוים בגלות...

He will destroy and eliminate death, meaning death by circumstance, not natural death, meaning the murder those nations had executed against them in their exile...

13. Talmud, Sanhedrin 92a

צדיקים שעתיד הקב"ה להחיותם אינן חוזרין לעפרן שנאמר "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים" - מה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימין.

The righteous whom Gd will resurrect will not return to their dust, as it is written, "The one who remains in Zion, the one who remains in Jerusalem, will be called Holy, all who are recorded for life in Jerusalem." Just as holiness remains forever, so they will live forever.

14. Ibn Ezra to Yeshayah 25:8

בלע המות, יבלע אותם: מעל כל פנים, כי רעות גדולות עשו לכל:

"Death will swallow up" – swallow them up. "From all faces" – because they performed great evils to everyone.

Approach 2: Revelation

15. Abarbanel to Yeshayah 25:1

"ארוממך אודה שמך", כי עשית המסות הגדולות והנפלאות ההם, כי בהם יודעו ויתאמתו שהעצות שהיו מרחוק, שהוא חדוש העולם ובריאתו שנזכרו בתחילת התורה הם "אמונה אומן", רוצה לומר אמונה אמיתית קיימת.

"I will elevate You, I will praise Your Name" for You performed those great and wondrous demonstrations, through which all of those distant counsels will be known and verified – meaning the newness of the world and its creation, mentioned at the start of the Torah – to be *emunah omen* – meaning, true, enduring truth.

16. Abarbanel to Yeshayah 25:2

וראיתי נוסחא בתרגום יונתן שתרגם כי שמת מעיר לגל על קונסטנטי"נא, קריה בצורה למפלה על עיר רו"דאש, וארמון זרים על רומי, ששלשתם הם עמודי מלכות אדום בדתו, וראוי היה להקרא רומי ארמון זרים, לפי שארמון האפפיור אשר שם החשמנים הנקראים קארדי"נאליש וההגמונים, רובם הם משאר המלכיות ועל המעט ימצא בתוכם איש אחד מהם מרומי...

And I saw the Targum Yonatan text, who explained "You have made from the city a pile" about Constantinople, "the reinforced city a ruin" about Rhodes, "the palace of foreigners" about Rome, for the three of them are the pillars of Edom's empire in their religion. Rome is fittingly called "palace of foreigners" because the Pope's palace, where the Hasmoneans called Cardinals and officers are found, most of them are from other empires, rarely a Roman...

17. Abarbanel to Yeshayah 25:6

ועל זה אמר הנביא כאן במשל, שיעשה הקב"ה לכל העמים בהר ההוא שהוא ירושלם משתה, שרוצה לומר מאכל... אבל לא יהיה אותו משתה שוה לכולם, כי ממנו יהיה משתה שמנים, רוצה לומר סעודת דברים שמנים וטובים, וממנו יהיו משתה שמרים, שהם הפסולת הרע... Regarding this the prophet said here as a parable that Gd will make a feast for all of the nations on that mountain, Jerusalem, meaning a meal... But not everyone will be equal in that feast, for some of them will have a feast of rich food, meaning a meal of rich and good food, and for some it will be a feast of sediment, meaning the bad dross...

18. Abarbanel to Yeshayah 25:7-8

הפנים הנסתרים מהמתים תחת הארץ שהוא "הלוט הלוט", ישחית ויבלע הקב"ה אותו כסוי כשיביאם לידי גלוי ויקימם מקבריהם, ויהיה זה "על כל העמים", רוצה לומר בעבור כל העמים, כדי שילמדו האמת מפיהם, והאמונה האלקית שהיתה מכוסה ומסותרת מהם תהיה גלויה לעיני הכל, והוא אומרו "והמסכה הנסוכה על כל הגוים" שהיא האמונה הכוזבת המשותפת להם בפסל ובמסכה. וזכר שכאשר יראו בני אדם תחיית המתים, לא יתלוננו עוד על מיתת קרוביהם, לא יבכו ולא ינודו עליהם, והוא אומרו "בלע המות לנצח ומחה ד' אלקים דמעה מעל כל פנים." וכיוון עוד במאמר הזה לומר שהדעה השגור בפי בני אדם, שאיש שכב ולא יקום לא ישוב עוד לביתו ולא יכירנו עוד מקומו (איוב ז:י), אותו הדעת רוצה לומר שהיה המות נצחית על המתים, יבולע ותבטל מלבות בני אדם, כי בראותם המתים שכבר מתו קמים מקבריהם חיים יאמרו שאין המות לנצח. וימשך עוד מהתחייה שחרפת עמו ישראל יסיר מעל כל הארץ, לפי שהיו האומות אומרים שהיה ישראל עם נבל ולא חכם בנים לא אמן ואמונה אמתית בם, ועתה מפי הקמים בתחייה יתגלה ויתפרסם שמשא אמת ותורתו אמת ובוזה תוסר אותה חרפה.

19. Abarbanel to Yeshayah 25:9

הלא אמרתם שלא היה לנו תורה ולא אלקי אמת, אינו כן כי אלקינו זה אשר קוינו לו בגלות הארוך הזה הוא יושיענו ולכן נגילה ונשמחה בישועתו.

You said we lacked Torah and a true Gd. It is not so, for this is our Gd for whom we hoped during this long exile, He will save us, and so we will celebrate in His salvation.

25:10 Moav?

20. Radak to Yeshayah 25:10

אף על פי שהאומות נתבלבלו ולא נכר היום איזהו עמון ואיזהו מואב ואיזה אדום, וכן שאר האומות, וכן באותן הימים גם כן לא יהיו נכרים העמים... כי אף על פי שאינם נכרים והם מעורבים זה עם זה, אפשר שיהיו בהם משפחות ידועות. או אפשר שקורא אדום האומה השוכנת בארץ אדום, וקורא מואב לשוכנת בארץ מואב, וכן לכולם. וזכר הנה מואב כי יהיה לעזר לגוים הבאים מארץ צפון לירושלם עם גוג ומגוג, ולפי שמואב הם שכנים לא"י וקרובים להם יכינו להם לבאים דרכים ויהיו עמהם, לפיכך זכר מואב בפרט...

21. Targum "Yonatan" to Bamidbar 24:17

חמי אָנָּא ליה וְלִיתִּיהָ כְּדוֹן מִסְפֵּל אָנָּא בֵּיהּ וְלִיתִּי מִקְרִיב כְּדִּ מְלוֹךְ מְלִיךְ פִּקִּיף מְדַבֵּית יַעֲקֹב וְיִתְרֵבִי מְשִׁיחָא וְשִׁיבֵט פִּקִּיף מִיִּשְׂרָאֵל וְיִקְטוֹל רַבְרָבֵי מוֹאָבָא וִירוֹקֵן כֹּל בְּנוֹי דְשֵׁת מִשִּׁיחֵיהּ דְגֹג דְעֵתִידִין לְמִסְדְּרָא סְדְרֵי קַרְבָּא בְּיִשְׂרָאֵל וְיִפְלוֹן פְּגָרֵיהוֹן כְּלֵהוֹן קְדָמוּי:

22. Vilna Gaon, Aderet Eliyahu to Bamidbar 24:17

וזהו "ויגר" שהיה ירא מהם מואב לפי שבכל הג' פעמים הם נלחמים בהם תחילה, דהיינו: במלחמה של עכשיו ואף שלא היו לוחמים עמם אבל כל סביבותם היו שוללים והורגים. והשניה בימי דוד (שמואל ב ח:ד)... והג' לע"ל דכתיב "ונדוש מואב תחתיו"...

Techiyat haMeitim: The Resurrection

23. Talmud, Berachot 17a

מרגלא בפומיה דרב [לא כעולם הזה העולם הבא] העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה שנאמר + שמות כ"ד+ ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו

Rav regularly said: The next world is not like this one; the next world will not have eating, drinking, procreation, commerce, jealousy, hatred or competition. Rather, the righteous will sit, with crowns on their heads, benefiting from the radiance of the Shechinah, as it is written, 'And they envisioned Gd, and they ate and drank.'

24. Talmud, Bava Batra 74b

אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם אף לויתן נחש בריח ולויתן נחש עקלתון זכר ונקבה בראם ואלמלי נזקקין זה לזה מחריבין כל העולם כולו מה עשה הקב"ה סירס את הזכר והרג הנקבה ומלחה לצדיקים לעתיד לבא

Rav Yehudah said, citing Rav: Gd created everything in His world as male and female, including the beam leviathan and the curved leviathan; He created them male and female, and were they to mate they would destroy the entire world. What did Gd do? He castrated the male and slaughtered the female, and salted her away for the righteous for the future.

Review Questions

- Why is the image of the feast problematic, inviting derash?
- What are the two basic approaches to what is being celebrated in this perek?
- Within the two approaches, what is the "ancient counsel" for which Gd has acted?
- Within the two approaches, what does the "palace of foreigners" represent?
- Within the two approaches, what does the feast represent?
- Within the two approaches, what is the removal of a veil and a mask?
- Within the two approaches, what is the destruction of/by death (four ideas)?
- Within the two approaches, what is the source of rejoicing at the end of the perek?
- Why is Moav singled out?